

Rood Verlangen
presenteert



In deze
lesbrief

De voorstelling

Vorbereiding

Sprookjes: doen

Sprookjes: weten

Dapper

Sprookjesschrijvers

Koningen & keizers

Tijdens de voor-
stelling

Lezen, luisteren en
internet

Na de voorstelling

Verboden

Sprookjes: wat
vaker voorkomt

Om te noteren

Niet vergeten!

Nachttegaal

Lesbrief bij de voorstelling Nachttegaal

Welkom

Binnenkort speelt muziektheatergezelschap Rood Verlangen met actrice Mareen Hoek de voorstelling **Nachttegaal**. Een voorstelling gebaseerd op het sprookje De Nachttegaal van H.C. Andersen en met muziek van de Franse componist Claude Debussy.

De spelers van Rood Verlangen hopen dat je van de voorstelling gaat genieten en bieden je daar-

om ter inspiratie en voorbereiding deze lesbrief aan.

De voorstellingen van Rood Verlangen hebben als doel het gevoel voor taal, verbeelding en cultuur bij kinderen te stimuleren. Via de vertelkunst, live muziek en theaterspel maken zij kennis met de rijkdom van taal, muziek en beeld.



Uit de voorstelling Nachttegaal
(foto: Jan Schartman)

Nachttegaal

Wat is het verschil tussen een keizer en een nachtegaal?

Een keizer moet op de troon zitten. Een keizer moet netjes eten. Een keizer moet deftige kleren

aan. Een keizer moet binnenblijven.

Een nachtegaal kan vliegen, over muren heen. Een nachtegaal kan hippen, van boom tot boom. Een

nachttegaal kan doen wat hij wil.

En... hij kan zingen.

Maar laat dat de keizer maar niet horen.

Vroeger woonde ik samen met zeven broers. Zulke broers! Met zulke handen, zulke voeten en zulke nekken. Ze waren houthakkers. En met zulke bijlen hakten ze hout bij ons in het bos. Dat was zwaar werk en dus hadden ze altijd honger. En dan moest ik naar de bakker in de stad om brood te kopen. En als ik dan naar de bakker ging, kwam ik langs een hoge muur. Het was de paleismuur. Achter die muur woonde de keizer...



De voorstelling

De voorstelling Nachtegaal gaat over een meisje dat ooit als keukenhulp op het paleis van de keizer heeft gewerkt. Tijdens de voorstelling vertelt en speelt de actrice wat het keukenmeisje toen heeft meegemaakt.

Het meisje had zich altijd al afgevraagd hoe de keizer zou leven. Dat wist niemand, want de keizer woonde weggestopt achter hele hoge paleis-

muren. Hij kwam nooit naar buiten en er was niemand die hem ooit zag. Behalve de hofhouding in het paleis.

De dienaren van de keizer zorgden er iedere dag voor dat het de keizer aan niets ontbrak. Ze dienden hem eten op, speelden zo nu en dan een spelletje met hem en liepen waakzaam om hem heen wanneer hij een rondje door zijn paleistuin liep.

Maar de keizer vond al dat verzorgd worden maar niets. Hij wilde juist graag de wijde wereld in. Naar een bos of zo. Maar dat mocht niet van de dienaren. Want stel je voor dat de keizer iets ergs zou overkomen!

En zo ging dat tot op de dag dat het keukenmeisje op het paleis komt te werken. Zij ziet hoe ongelukkig de keizer is en dat er iets veranderen moet!

Vorbereiding 1

Ken je televisie? Vast wel! Maar ken je theater? Eigenlijk is theater een soort televisie waar publiek bij zit. En dat zorgt voor best wat verschillen. Denk er maar eens over na.

- Wanneer wordt 'het programma' gemaakt?
- Kun je iets doen aan het geluid?
- Kun je 'het programma' stopzetten?
- Waar speelt het kijken zich af?
- Wie kijken er met je mee?
- Zit je altijd vooraan?
- Stoor je 'het programma' door lawaai te maken of veel te bewegen?
- Geef je applaus na afloop?

Sprookjes: doen

Waslijn

Nachtegaal is gebaseerd op een sprookje, dus we gaan eens even stil staan bij sprookjes. Je kent er vast wel een paar.

Knip uit een stevig stuk papier een driehoekig vlaggetje. Maak hierop

een tekening over een sprookje. Hang alle vlaggetjes naast elkaar aan een sprookjeswaslijn in de klas.

Of... maak grote letters van papier en teken hierop onderwerpen die beginnen met deze let-

ter en die iets met een sprookje te maken hebben. Bijvoorbeeld de appel van Sneeuwwitje op de A, de boze wolf op de B, en Doornroosje op de D. Hang alle letters aan de waslijn of doe ze op een prikbord.



Sprookjes: weten

De sprookjeswereld wordt bewoond door vaak terugkomende verhaalfiguren, zoals:

- Keizers, koningen, prinsen en prinsessen. Waarbij de prins meestal het leven van de prinses redt.
- Elfen, kabouters, draken en geesten. Die niet altijd even behulpzaam zijn.
- Heksen, feeën en tovenaars in alle soorten en maten.
- Sprekende dieren, zoals de wolf uit Roodkapje of de wolf en de zeven geitjes.

- Kinderen die vaak door slim of dapper te zijn problemen oplossen. Soms met raad en daad geholpen door een fee of een oude wijze man.

Opvallend is dat de hoofdpersonen vaak geen echte naam hebben. Hebben ze dat wel, dan wijst deze meestal op een bepaalde eigenschap (Sneeuwwitje, Roodkapje, Goudlokje, BontePels) of de naam is juist heel gewoon (Hans en Grietje). Daarmee staat de gewone mens centraal.

Sprookjes volgen vaak hetzelfde soort patroon:

- Een wanhopige, eenzame jonge man of vrouw,
- verbannen uit het ouderlijk huis,
- wordt na verschillende testen en tegenslagen,
- gered door of herenigd met iemand die hij of zij lieft.

Assepoester en *BontePels* zijn mooie voorbeelden van dit patroon.



Vorbereiding 2



Uit de voorstelling *Nachtegaal* (foto: Jan Schartman)

Ben je nog niet uitgepraat over theater? Of ken je iemand die nog nooit naar theater is geweest? Vertel dan iets over jouw eigen ervaring.

- Welke voorstelling heb je ooit gezien?
- Wat kun je over de voorstelling vertellen?

Hoe was het?

- Wat vond je het mooist of stomst? Waarom?
- Waar vond het plaats?
- Waren er veel mensen?
- Droegen de acteurs kostuums? Waarom doen ze dat?
- Was er een decor? Is dat er altijd?
- Ken je nog andere theatervormen, zoals een concert, musical, opera of straattheater?

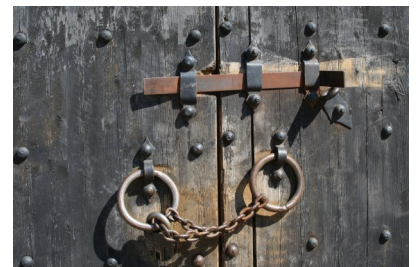
Thema: dapper

In sprookjes moeten de hoofdpersonen vaak dapper of moedig zijn. Ze worden getest in allerlei lastige situaties, die niet alledaags zijn. In het sprookje *Nachtegaal* geldt dat ook.

Want stel je voor: je wordt keukenmeisje op het deftige paleis van de machtigste man ter wereld, de keizer. Maar je merkt

dat de strenge dienaren van de keizer eigenlijk de baas zijn en dat zij bepalen wat de keizer wel of niet mag. Je merkt dat zij de keizer gevangen houden. Durf jij dan in opstand te komen en de keizer aan te moedigen om voor zichzelf op te komen? En als de keizer op een dag per ongeluk even in

aanraking komt met de nachtegaal en zijn drang naar vrijheid groter wordt dan ooit, kun jij dan de moed opbrengen om de keizer voor altijd te verlossen van zijn leven achter de hoge, gesloten paleismuren?





Auke Reuvers
(klarinet) en
Nico-Jan Beckers
(accordeon)

Vorbereiding 3

Kunst snappen is lang niet altijd makkelijk. Wanneer is iets een meesterwerk? Wanneer vind je iets mooi of juist lelijk? Kunst stelt vaker vragen dan dat het antwoorden geeft. Soms voelt de één deze vragen wel en de ander niet. Kun je oefenen om meer uit kunst te halen? Ja hoor, dat kan!

Rood Verlangen daagt je uit om kunst te ondergaan. Zij stelt met haar voorstellingen vragen waar niet altijd di-

rect een antwoord op is. Daarom wordt soms een wat moeilijker taal gebruikt of vinden er onlogische gebeurtenissen plaats. En soms wordt een deel van de informatie zelfs verzwegen, dan moet je fantasie aan het werk. Daarmee laat een voorstelling zich niet altijd meteen snappen, maar spreekt het je wel aan op je gevoel en je vermogen om vragen te stellen.

Rood Verlangen maakt voorstellingen voor de jongste kinderen waarbij ze hen vooral willen 'vervoeren'. Of de kinderen het verhaal van de voorstelling na afloop kunnen navertellen, vinden de theatermakers niet het belangrijkste.

Rood Verlangen probeert vooral die jongste kinderen tijdens een voorstelling de emoties in het 'hier en nu' te laten meebelevan.

Bekende sprookjes van Hans Christian Andersen:

- *Het lelijke eendje*
- *Prinses op de erwt*
- *De tondeldoos*
- *De kleine zeemeermin*
- *Het tinnen soldaatje*
- *De sneeuwkoningin*
- *De nieuwe kleren van de keizer*
- *Duimeliesje*
- *Het meisje met de zwavelstokjes*
- *Holger de Deen*
- *Klaas Vaak*
- *Ole de torenwachter*
- *De nachtegaal*

Sprookjes: doen

Sprookjesboom

Plaats een mooie tak in de klas. Spuit hem zilver of goud, hang er lampjes in en zet hem in een emmer zand.

Versier de boom door er allerlei voorwerpen in te hangen, zoals:

- Letters

Knip alle letters uit het woord SPROOKJES-BOOM of de zin ER WAS EENS uit papier. Versier de letters met glitter of een goud- of zilver-schrijvende pen.

- Voorwerpen

Zoek thuis naar voorwerpen die met een sprookje te maken heb-

ben. Vind je niks? Knutsel dan zelf iets moois en hang het in de boom.

- Boomblaadjes

Knip uit wit of gekleurd papier grote boomblaadjes. Maak op het blad een tekening of schrijf er een sprookjeswoord of een mooie zin uit een sprookje op.

Sprookjesschrijvers

Sprookjes zijn eeuwenoude verhalen die van vader op zoon en van moeder op dochter werden verteld. En dat in alle landen van de wereld. Pas toen er televisie kwam, gingen mensen minder vaak verhalen vertellen. Wel zijn er nu talloze 'verhalen' op televisie te zien. Denk aan films, soaps, documentaires en het journaal.

In de 19e eeuw werden de mensen er zich steeds meer van bewust dat de volksverhalen en sprookjes die men vertelde cultuurerfgoed waren en op schrift vastgelegd moesten worden. Zo had je de gebroeders Grimm uit Duitsland die vele sprookjes hebben verzameld en opgeschreven.

In Denemarken leefde ene Hans Christian An-

dersen. Deze schrijver, die eigenlijk toneelspeler wilde worden, verzamelde ook sprookjes, maar het bijzondere aan Andersen was dat hij ook zelfbedachte sprookjes schreef. En vaak zelfs voor volwassenen! Zijn sprookjes zijn nogal eens een beetje triest en gaan vaak over de minder geslaagden onder ons.



Thema: koningen en keizers



Wie is de president van Amerika? En wat doet hij? Hij is misschien wel de belangrijkste man van het land en ook een beetje de hoogste baas.

Sommige landen hebben geen president maar een koning of koningin. En vroeger hadden hele grote landen zelfs een keizer! Dat waren landen als Duitsland, Oostenrijk-Hongarije, Japan en China. Zo'n keizer was oppermachtig en dikwijls heel rijk. Hij woonde dan in een gigantisch paleis en had vele dienaren tot zijn beschikking.

In sommige landen vonden men dat de keizer een soort god was en heilig vanaf de geboorte. Het kwam zelfs voor dat iemand tot keizer werd gekroond terwijl hij nog maar een kind was! Stel je voor: je bent 6 jaar oud en meteen al de baas van het hele land! Mag je dan zomaar alles bepalen? Nou nee. Hoe dat zit? Zie thema: gevangen...

Vorbereiding 4

Een muzikale vertelvoorstelling is niet hetzelfde als een musical of toneelstuk. De acteur is de enige die tekst heeft en vertelt zijn verhaal met woorden. De muzikanten vertellen het verhaal met muziek. Heb jij wel eens een verhaal verteld? Met woorden? Met gebaren? Denk je dat je het durft? Laat maar eens horen! Of zien!

- Wat heb je vandaag als eerste gedaan? En daarna?
- Waar zijn je schoenen in hun hele schoenenleven al geweest?
- Wat hebben je handen vandaag meege maakt?
- Wat gebeurt er op die ene tekening in het boek dat je nu leest?

Tijdens de voorstelling

Elke voorstelling wordt gemaakt door twee belangrijke groepen:

1. de spelers, die op het podium staan
2. en het publiek dat in de zaal zit.

Moet iedereen iets doen dan? Ja, eigenlijk wel.

De spelers spelen en vertellen hun verhaal. En jij? Jij luistert en kijkt. Als de spelers er een potje van maken, vind jij de voorstelling vast heel stom. Maar als jij slecht luistert en

kijkt, hebben de spelers (en andere mensen in de zaal) daar last van. Een mooie voorstelling maak je dus samen!

Goed luisteren en kijken doe je door aanwezig te zijn zonder dat te laten merken. Je loopt niet door de zaal, je kraakt niet met papiertjes, je belt niet met je mobieltje, je frummelt niet aan het klittenband van je schoenen en je kletst niet met de mensen om je heen.

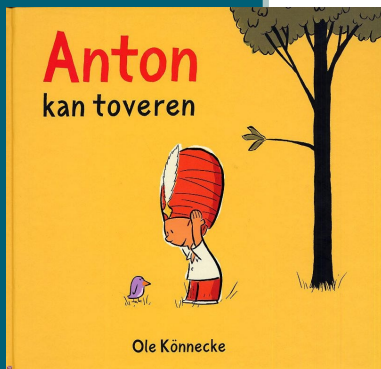
Mag je dan helemaal niks tijdens een voorstelling?

Natuurlijk wel. Het verhaal kan je ontroeren, het kan spannend zijn of heel grappig. Al die emoties mag je beleven en tonen.

De spelers vinden het fijn om te zien dat de voorstelling je raakt.



Prentenboeken



Prentenboeken zijn voor de jongste kinderen natuurlijk de uitgelezen mogelijkheid om kennis te maken met beeld, verhaal en taal. Daarom is het goed te weten dat er ieder jaar weer de nationale voorleesdagen zijn waarbij een nationale jury het Prentenboek van het Jaar kiest. Voor bijvoorbeeld het jaar 2009 was dit de selectielijst van de prentenboeken uit dat jaar:

1. Welterusten Dikkie Dik / Jet Boeke (Gottmer)
2. Muis in het ziekenhuis / Lucy Cousins (Leopold)
3. Eén muisje kan geen optocht zijn / Lida Dijkstra (Gottmer)
4. Broertjes / Mylo Freeman (Maopé)
5. Balotje op vakantie / Yvonne Jagtenberg (Leopold)
6. De Lamboeroe / Diana Kimpton (De Vries-Brouwers)
7. Anton kan toveren / Ole Könnecke (Gottmer)
8. Aankleden met Fien en Milo / Pauline Oud (Clavis)
9. Mijn trui / Audrey Poussier (Van Goor)
10. Waar is papa / Marianne Witvliet (Mozaïek Junior)

Na de voorstelling

Heb je van de voorstelling genoten? Wil je je gedachten en gevoelens over wat je hebt gezien delen?

Heel goed, want er zijn vast klasgenootjes die hetzelfde hebben gevoeld, of juist iets heel anders. Of ze hebben iets gezien dat jou niet is opgevallen. Misschien heb je een vraag en weet iemand het antwoord. Ga er maar eens goed voor zitten en...

- Praat over de voorstelling
- Praat over de thema's Dapper, Koningen & Keizers en Gevangen.
- Lees sprookjes of luister naar een muzikale vertelling
- Maak een tekening of ander kunstwerk over de voorstelling
- Speel of vertel een stukje na, samen of alleen



Thema: verboden

Ook al ben je keizer van een heel groot land en ben je de allerhoogste baas, dan betekent dat niet dat je zomaar alles mag en kan. Waarom niet?

Nou, omdat keizer zijn een nogal belangrijke bezigheid is, en ook heel officieel, en dus moet je als baas van het land een goed voor-

beeld geven. Een keizer woont bijvoorbeeld in een heel deftig paleis en hij moet zich dus ook heel deftig gedragen. De mensen vinden een keizer zo belangrijk dat ze hem het liefst altijd in volle glorie op de troon zien zitten. Dat hij eigenlijk een soort mascotte is van het land. En zo'n mascotte mag geen vieze

handen hebben, knoeien, gekke dingen zeggen, een scheetje laten, met de vingers in de neus zitten, niet zomaar op straat rondlopen, enz. Als keizer ben je dus niet zomaar een mens. Zou jij nog keizer willen zijn?

En hoe is dat bij jou: mag jij wel eens dingen niet? Van wie niet? En wat dan niet? En waarom niet?



Sprookjes: wat vaker voorkomt

In sprookjes gaan de verhalen vaak over dapper helden of hoofdpersonen die een reis (moeten) maken, waarbij wonderlijke gebeurtenissen plaats vinden en waarbij bepaalde zaken driemaal voorkomen.

Dapper

- De gelaarsde kat
- Hans en Grietje
- Duimelijntje
- Het lelijke jonge eendje
- Assepoester
- Het dappere snijdertje
- De Bremer stadsmuzikanten

- De kleine zeemeermin
- Klein Duimpje
- De tondeldoos

Op reis

- De gelaarsde kat
- Duimelijntje
- Het lelijke jonge eendje
- De witte slang
- Het standvastige tinnen soldaatje
- De Bremer stadsmuzikanten
- Tafeltje dek je, ezeltje strek je, knuppel uit de zak!
- Gelukkige Hans

Wonderen

- De gelaarsde kat

- De twaalf broers
- De witte slang
- Assepoester
- De kleine zeemeermin

Drie

- De gelaarsde kat
- Duimelijntje
- De witte slang
- De tondeldoos
- Het dappere snijdertje
- Repelsteeltje
- Sneeuwwitje
- Tafeltje dek je, ezeltje strek je, knuppel uit de zak

Internet

www.nationalevoorleesdagen.nl

- Kerntitels voorleesdagen
- Voorleestips
- Tips voor een voorleesontbijt

www.kinderpleinen.nl

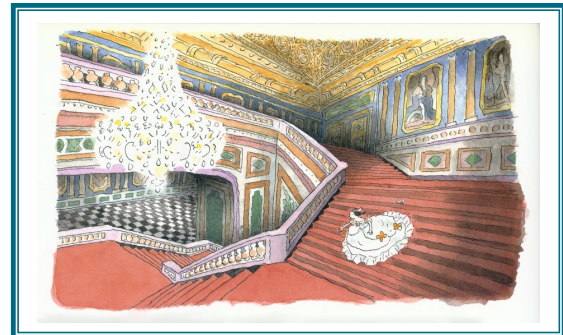
- Klik op *Nationale Voorleesdagen* voor informatie en suggesties
- Klik op *Sprookjes* voor informatie en suggesties

www.denjobi.com/voorlezen/

- Kijk en luister sprookjes

www.roodverlangen.nl

- Het gezelschap en al haar voorstellingen



Luisteren

Muzikale vertellingen van Bart Moeyaert

- Luna van de Boom
- De Schepping
- Olek schoot een beer en kwam met een veer op zijn muts weer thuis

Muzikale vertelling van Toon Tellingen

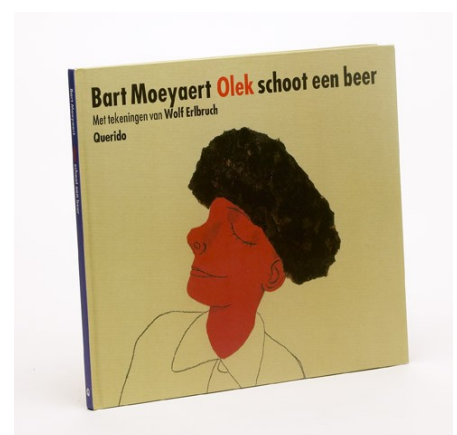
- Pikkuhenki

Kinderopera's van Frank Groothof

- Zeven beroemde opera's bewerkt voor kinderen

Muzikale sprookjes

- Peter en de Wolf (Prokofiev)
- De geschiedenis van de soldaat (Stravinsky)
- L'histoire de Babar (Poulenc)



Nachtegaal



Uit de voorstelling
Nachtegaal
(foto: Jan Schartman)

Om te noteren

Mijn groep gaat naar **Nachtegaal** op

Dag: _____

Tijd: _____

Locatie: _____

Niet vergeten!

- Voor groep 1-4
- Duur ca. 45 minuten
- Rood Verlangen is ca. een uur voor aanvang aanwezig
- Contactpersoon voor opvang van de spelers
- Houd rekening met een op- en afbouwtijd
- Speelplek in een afgesloten speellokaal, sporthal e.d.
- Tochtvrije zaal van min. 18 graden Celsius
- Voorkom storende geluiden van buiten, bijv. schoolpauzes
- Speelvlak van min. 6m diep x 6m breed x 3m hoog
- Zet zelf alvast banken/stoelen/tafels klaar (geen matten)
- Tribunegewijs opbouwen, Rood Verlangen helpt graag
- Jassen blijven buiten de zaal
- Wees op tijd!

